

Bulletin společnosti přátel historie města Chrastavy

№ 253

7-8

2017

Marktplatz 1905

Náměstí 2015

Okresní chorobinec – domov důchodců – dětský domov Z historie budovy čp. 438 ve Školní ulici (3. část, dokončení)

Budova dětského domova se od července roku 1956 na tři roky stala domovem stovky vietnamských dětí.

Trochu o vietnamské historii:

V roce 1884 převzala vládu nad celým vietnamským územím Francie. Následné koloniální období ukončila až 2. světová válka, během níž byl Vietnam okupován Japonskem. Po válce se jako jedinou životaschopnou mocenskou silou stala komunistická strana v čele s Ho Či Minem.

Na podzim roku 1945 byla v Hanoji vyhlášena nezávislost Vietnamu, ale již za několik měsíců se do země vrátili Francouzi. To si Vietnamci nenechali líbit, a tak se začala dlouhá válka, která skončila až bitvou u Ďiễn Biên Phủ roku 1954, z níž Francie odešla jako poražená. Ještě téhož roku byla uzavřena mírová dohoda v Ženevě, v jejímž důsledku byl Vietnam rozdělen na dvě části: sever ovládaný komunisty a jih pod vládou Ngo Dinh Diema (s podporou USA).

ČSSR navázala diplomatické vztahy s Vietnamskou socialistickou republikou 2.2.1950. Začala se spolupráce, která měla za cíl pomoci vietnamské společnosti postižené válečnými událostmi umožněním vzdělání, pracovních školení a praxe Vietnamcům v různých oborech (zejména ve strojírenství a v lehkém průmyslu).

Imigrace z Vietnamu na území dnešní ČR přicházela v několika vlnách od roku 1956. V tomto roce po mezinárodní dohodě přišlo několik jednotlivců a zejména sto dětí ve věku 6 - 13 let (tzv. Chrastavské děti).

Zpočátku bylo velkým problémem se s nimi dorozumět, neboť neznaly žádnou evropskou řeč. Prostřednictvím jejich tří dospělých vedoucích, kteří uměli dobře hovořit francouzsky, a díky nesmírné obětavosti českých učitelů, byly prvotní překážky překonány. Čeští učitelé je vyučovali všem předmětům.

Ze školní kroniky je patrné, že děti navštěvovaly základní školu na náměstí 1. máje, kde ve školním roce 1956/1957 tvořily čtyři třídy po 25 žácích, v dalším školním roce 5 tříd po 20 žácích. Naše společnost v této době vnímala Vietnamce jako pilné, usměvavé lidi, kteří se pohybují ve skupinkách (podle příkazu vietnamské ambasády, který platil do roku 1980, se Vietnamci mohli venku pohybovat nejméně ve trojicích), příliš na sebe neupozorňují a mají výborné studijní výsledky (kdo výborně nebo chvalitebně neplnil své studijní povinnosti, byl poslán zpět do Vietnamu).

Vietnamské děti před budovou dětského domova.

Stručně z pobytu vietnamských dětí v Chrastavě:

- slavnost k zahájení školního roku 1956/57 byla zakončena pásmem písní a tanců, k němuž zvláště přispěli vietnamští žáci
- slavnostní filmové představení 11.9.1956 – v rámci oslav 11. výročí založení Vietnamské demokratické republiky byl žactvu promítnut dokumentární film "Bambus, můj bratr", který žáky velmi dobře seznámil se životem vietnamského lidu
- 1. června 1957 navštívila vietnamské děti v chrastavském Dětském domově klavírní umělkyně, účastnice Pražského jara, paní Thang Thi Lien s pracovníky pražského Vietnamského vyslanectví

Foto vietnamských dětí z alba paní Tupé.

• 20. července 1957 Chrástavu navštívil tehdejší prezident Vietnamské demokratické republiky Hồ Chí Minh (Ho Či Min), který byl v Československu na státní návštěvě. Doprovozovali jej náměstek předsedy vlády Václav Kopecký, tajemník ÚV KSČ Oldřich Černík, vedoucí kanceláře prezidenta republiky Ladislav Novák a představitelé Libereckého kraje. V Domově hosty uvítali ministr školství a kultury dr. František Kahuda, ředitel domova Jan Tupý a žák Hoang Tri Dung.

Ho Či Min (1890 – 1969), ve významu přibližně „Ten, kdo je osvětlený“ nebo „Ten, kdo osvětluje cestu“, vlastním jménem Nguyễn Sinh Cung, byl vietnamský prezident, vůdce boje za národní osvobození. V letech 1919–1923 žil ve Francii. Byl zakládajícím členem Francouzské komunistické strany. V roce 1923 odešel z Paříže do Moskvy. Roku 1941 se po třiceti letech vrátil do Vietnamu, kde vedl osvobozené levicové hnutí Viet Minh proti Vichistické Francii a japonským okupačním silám. Po Srpnové revoluci vyhlásil Ho Či Min 2. září 1945 vietnamskou nezávislost a byl zvolen doživotním prezidentem. V letech 1945–1955 zároveň zastával funkci premiéra. Byl také spisovatelem, novinářem a básníkem. Mluvil plynule francouzsky, anglicky, rusky, kantonsky a mandarínsky. Jako prezident bydlel v domku zahradníka vedle bývalého paláce francouzského guvernéra. „Strýček Ho“ zemřel 2. září 1969 na srdeční selhání ve svém hanojském domě ve věku 79 let. 8. května 1978 bylo bývalé hlavní město jižního Vietnamu Saigon přejmenováno na Ho Či Minovo Město.

Z dalších podkladů vyplývá, že vietnamské děti v Chrástavě navštívil (pravděpodobně v Ho Či Minově delegaci) též další vietnamský prezident (od r. 1969) Ton Duc Thang.

• V dětském domově v té době působily školní kroužky: pěvecký, hudební (v němž se 20 žáků učilo hře na housle a 12 chlapců hře na kytaru), taneční (který nacvičoval vietnamské i české národní tance), tělovýchovný (pěstoval lehkou atletiku a sportovní hry, zvláště odbíjenou, stolní tenis a košíkovou). Několik vietnamských žáků navštěvovalo také schůzky filatelistického kroužku pana řídícího učitele Honsy (1 x za 14 dní v školní jídelně).

V roce 1959 se vietnamská strana rozhodla vzít děti zpět, neboť se obávala ztráty jejich vlastní kulturní identity (nebyly to obavy plané, ale založené na zkušenostech po návratu dětí z jiných „spřátelených států“). Jen ti nejstarší, z nichž bylo na základě prospěchu z českého jazyka vybráno 15, směli po prázdninách ve vzdělávání v Československu pokračovat. 17. června 1959 konalo se v sále závodního klubu Totex (Hotel Praha) oficiální rozloučení s vietnamskými žáky. Oslavy se zúčastnilo mnoho osobností. Velvyslanec Vietnamské demokratické republiky Nguyen Tha Ha „vyjádřil vděčnost a díky vlády VDR za vše, čeho se vietnamským žákům dostalo za jejich tříletého pobytu v ČSSR. Škole byla předána vlajka ministerstva školství VDR a učitelům, kteří pracovali s vietnamskými žáky, upomínkové diplomy. Na závěr si pionýrské skupiny vyměnily své prapory. 20. června 1959 byl ukončen školní rok ve třídách vietnamského žactva. Definitivní rozloučení s Vietnamci přišlo 1. července, kdy odjeli 5 autokary do Prahy a odtud vlakem přes SSSR a Čínu do své vlasti.

Po odjezdu vietnamských dětí se začíná novodobá historie budovy dětského domova. Kupodivu, informace z dalších let jsou velmi kusé. Školní kronika ZŠ u kostela zmiňuje, že ke 27.12.1968 bylo v Dětském domově 61 chovanců. Asi v roce 1975 byl dětský domov přeměněn na Dětský výchovný ústav se zvláštní školou.

„Strýček Ho“ přijíždí (20.7.1957)

Ho Či Min v Chrástavě (20.7.1957)

Asijsťi pionýři před dětským domovem.

Pravděpodobně v roce 1967 na pozemku za dětským domovem „přistál“ proudový stíhací letoun MiG-15 sovětské konstrukce. Zřejmě péčí zástupců městského národního výboru a podniku komunálních služeb tak nejen děti z polepšovny dostaly dárek v podobě netradičního dětského hřiště, a to ve formě, která by dnes zcela jistě nebyla v souladu s bezpečnostními předpisy. Výpovědi pamětníků však svědčí o velké oblibě této atrakce.

Další vysloužilý stroj československé armády byl umístěn v blízkosti náměstí, na rohu Turpišovy a Loudátovy ulice, v místě, kde dnes stojí nový bytový dům. V tomto případě šlo o dvoumístnou verzi MiG-15UTI. Podrobnosti zajištění letadel i jejich likvidace nám bohužel nejsou známy.

Letoun MiG-15UTI u náměstí (fotografie ze soukr. sbírky)

Letoun MiG-15 u dětského domova (fotografie ze soukr. sbírky)

Připravili: Petr Medřický, Miloslava Stavinohová

Literatura a další prameny:

- 1) Martínková / Šimečková Š., Chrastavské děti, publikováno na internetu:
<http://www.klubhanoi.cz/view.php?cislocianku=2006071101>
- 2) Vietnamci v České republice, publikováno na internetu:
http://www.hks.re/wiki/vietnamci_v_ceske_republice
- 3) Kronika města Chrastavy, založena 28.10.1948, roky 1945 – 1988
- 4) Kronika měšťanské školy v Chrastavě (ZŠ na náměstí), školní roky 1945 - 1987
- 5) Školní kronika (ZŠ u kostela), školní roky 1958 - 1991
- 6) Materiály Státního okresního archivu v Liberci, Archiv města Chrastavy
- 7) Wikipedie

Nouzové přistání zkušební letounu Junkers Ju 390 V1 nad Horním Vítkovem 17.1.1944

Když už jsme se od historie budovy dětského domova přenesli až k letadlům na území našeho města, zmiňme ještě jednu zajímavou a v češtině pravděpodobně dosud nepublikovanou informaci, týkající se nouzového přistání německého válečného leteckého prototypu.

Přistání šestimotorového zkušební letounu Junkers Ju 390 dne 17. ledna 1944 způsobilo mezi místními velké pozdvižení. Stroj se kvůli špatné viditelnosti a nedostatku paliva nemohl vrátit na domovské letiště v Praze a byl nucen nouzově přistát na polích nad Horním Vítkovem (v místě mezi Spáleništěm a Kameništem, pravděpodobně někde poblíž dnešní turistické modře značené cesty vedoucí od Vysokého na Růžek). Půda byla tehdy zmrzlá. Posádka se ubytovala (pravděpodobně na Vysokém) a nákladní vozy sem následujícího dne dopravily pohonné hmoty z libereckého letiště. Z důvodu přetrvávající mlhy se ale odlet mohl uskutečnit až 20. ledna. Během těchto tří dnů tu došlo k úplnému stěhování národů; lidé z okruhu cca 10 kilometrů chtěli totiž zblízka shlédnout tento obří zázrak techniky.

Při startu odpoledne 20. ledna bylo přítomno na 500 lidí. Muži z Vysokého předtím museli půdu na poli udupat a z letadla bylo odmontováno vše postradatelné, aby mohlo lépe vzlétnout. Fotografování bylo přísně zakázáno, přesto bylo několik fotografií pořízeno.

V případě letounu Junkers Ju 390 byl v továrně v Merseburgu v roce 1943 sestaven pouze jeden prototyp, na nějž byl využit trup z letadla Ju 90 V6. Stroj byl prodloužen a dostal zcela nové, cca o osm metrů delší křídla, tentokrát se šesti motory a čtyřmi hlavními podvozky. Kromě toho měl letoun nová a větší lichoběžníková svislá stabilizační křídla. Důkladné letecké zkoušky se konaly na testovací základně Rechlin a v Praze. První let se uskutečnil 20. října 1943. V Praze byl stroj též úspěšně testován na doplňování paliva za letu. V listopadu 1944 bylo letadlo přemístěno na tovární letiště firmy Junkers v Dessau. Bylo zde odstaveno a všechny vrtule byly odmontovány. V dubnu 1945 byl letoun zaměstnanci závodu Junkers zapálen, aby nepadl do rukou spojenců. Druhý stejný stroj byl ve výrobě, ale do konce války nebyl dokončen.

Článek sestavil Petr Medřický z podkladů paní Gerlinde Bahre (Schilda, Německo; využity zprávy z tisku a výpovědi pamětníků F. Zückera, R. Köhlera a H. Steinové) a podle Wikipedie (https://de.wikipedia.org/wiki/Junkers_Ju_390).

Obecní kronika Andělské Hory předána do úschovy Státnímu okresnímu archivu v Liberci.

Společnost přátel historie města Chrastavy je vlastníkem kroniky obce Andělská Hora (Gedenkbuch der Gemeinde Engelsberg) z let 1924 – 1945. Odkoupili jsme ji v roce 2009 od soukromého sběratele po dohodě s Okresním archivem v Liberci a s finančním příspěvkem města Chrastavy / osadního výboru v Andělské Hoře.

Členové našeho spolku se rozhodli, že navrhnou Okresnímu archivu předání této kroniky do úschovy. Hlavním důvodem je zajištění lepších podmínek pro její uchování a zájem o soustředění historických kronik na jednom místě, kde mohou sloužit badatelským účelům.

Po úspěšném jednání s ředitelem Státního okresního archivu panem Mgr. Robertem Filipem, kterého se ujal Petr Medřický, bylo dohodnuto, že kronika bude do úschovy předána v dohodnutém termínu na základě protokolu, uzavřené smlouvy o úschově a záznamu o předání archiválií do Státního okresního archivu Liberec. Tyto archiválie zařazuje Státní oblastní archiv v Litoměřicích podle zákona o archivnictví do evidence Národního archivního dědictví.

Rada spolku se sešla s ředitelem Mgr. Robertem Filipem v úterý 30.5. 2017 v 16 hodin v jeho kanceláři. Po kontrole a podepsání všech potřebných dokumentů předala předsedkyně spolku Jana Zahurancová kroniku do péče panu řediteli, jenž zajistí její úschovu. Vlastníkem kroniky nadále zůstává náš spolek.

Jana Zahurancová

Bulletin společnosti přátel historie města Chrastavy

№ 253 bylo vydáno v červenci 2017

Vydává jako přílohu Chrastavských listů a pro svoji potřebu Společnost přátel historie města Chrastavy. Toto číslo připravili: Petr Medřický, Miloslava Stavinohová a Jana Zahurancová.

Napsat nám můžete na e-mail: sphmch@volny.cz

